

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ
આર/ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૫૨૨/૨૦૧૨

મંજૂરી અને સહી માટે:
માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી સંજીવ જે. ઠાકર

=====

રિપોર્ટિંગ માટે મંજૂર	હા	ના

=====

ગુજરાત રાજ્ય
વિરુદ્ધ
અભિષેક દિનેશ દાફડા

=====

ઉપસ્થિતિ:

અપીલકર્તા(ઓ) નં. ૧ તરફે સુશ્રી મેઘા ચિતલિયા, એ.પી.પી.

સામાવાળા(ઓ)/પ્રતિવાદી(ઓ) નં. ૧ તરફે શ્રી આશુતોષ એસ. દવે (૮૮૬૫)

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી સંજીવ જે. ઠાકર

તારીખ : ૦૮/૦૩/૨૦૨૬

ચુકાદો

૧. ઇન્ડિયન પીનલ કોડની કલમો ૩૦૬, ૪૫૨, ૨૯૪(બી) અને ૫૦૭ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુનાઓ માટે, સેશન્સ કેસ નં. ૪૬/૨૦૦૮ માં સુરતના વિદ્વાન ૮મા એડિશનલ સેશન્સ જજ દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા તારીખ ૧૧.૦૧.૨૦૧૨ ના નિર્દોષ છૂટકારાના ચુકાદા અને હુકમથી નારાજ અને અસંતુષ્ટ થઈને, અપીલકર્તા – ગુજરાત રાજ્યએ કોડ ઓફ ક્રિમિનલ પ્રોસિજર, ૧૯૭૩ (જે હવે પછી “સદર કોડ” તરીકે ઉલ્લેખિત છે) ની કલમ ૩૭૮ હેઠળ હાલની અપીલ દાખલ કરેલ છે.

૨. ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ ટ્રાયલ દરમિયાન ફરિયાદપક્ષનો કેસ જે રીતે સામે આવ્યો તે એવો છે કે ફરિયાદીના પતિ રિક્ષા ચલાવતા હતા અને તેમને ચાર પુત્રીઓ હતી, જે પૈકી નાની પુત્રી એટલે કે અલ્પાને તેમની સોસાયટીમાં રહેતા આરોપી – અભિષેક દિનેશભાઈ દાફડા સાથે પ્રેમસંબંધ હતો અને ત્યારપછી, આરોપી – અભિષેકના સ્વભાવના કારણે, ફરિયાદીની પુત્રીએ બનાવના એક મહિના પહેલાંથી આરોપી સાથેનો પ્રેમસંબંધ તોડી નાખ્યો હતો. ત્યારપછી, આરોપી અલ્પાના ઘરે ફોન કરીને તેને વારંવાર પજવણી કરતો હતો અને તેને

કહેતો હતો કે જો તે તેની સાથે લગ્ન નહીં કરે, તો તે તેને જીવતી નહીં છોડે અને જ્યારે તેની સગાઈ થશે, ત્યારે તે તેની સગાઈ તોડી નાખશે. તેથી, આરોપી ફરિયાદીની પુત્રીને સતત હેરાન કરતો હતો અને ક્યારેક, તેમની ગેરહાજરીમાં અગાશી પર ચડીને, તે ફરિયાદીની પુત્રીને પજવવા માટે તેમના ઘરમાં પ્રવેશ કરતો હતો. તારીખ ૧૨.૦૧.૨૦૦૮ ના રોજ, ફરિયાદી તેમની બીજી પુત્રી – મનીષાના ઘરે કોઈ કામ માટે વડોદરા ગયા હતા, તે સમયે, ફરિયાદીના દિયર એટલે કે દીપકભાઈ મોહનભાઈ સોનીએ ફરિયાદીને ફોન કર્યો અને જાણ કરી કે અલ્પા ગંભીર રીતે દાઝી ગઈ છે અને તેને અશક્તાશ્રમ હોસ્પિટલમાં દાખલ કરવામાં આવી છે. ત્યારપછી, ફરિયાદી અને અન્ય સંબંધીઓ હોસ્પિટલ આવ્યા અને બનાવ વિશે પૂછપરછ કરી અને ફરિયાદીની પુત્રીએ જણાવ્યું કે આગલા દિવસે રાત્રે આશરે ૧૦:૦૦ વાગ્યે, પોતે અભિષેકને પસંદ કરતી ન હોવા છતાં, તે અગાશી પર આવ્યો, દરવાજા પર લાત મારી અને તેને ધમકી આપી, તેણીએ તેને કહ્યું કે તે તેની સાથે લગ્ન કરવા માંગતી નથી, તેમ છતાં તે તેને પજવતો હતો, તેથી, તેણીએ તેને કહ્યું કે જો તે આવી રીતે હેરાન કરશે, તો તે કેરોસીન છાંટીને સળગી જશે. તેથી, ફરિયાદીની પુત્રીએ કેરોસીન છાંટીને પોતાની જાતને સળગાવી દીધી હતી. તેથી, સામાવાળા/આરોપી સામે ફરિયાદ દાખલ કરવામાં આવી હતી.

૩. તપાસ પછી, આરોપી વ્યક્તિ/વ્યક્તિઓ સામે પૂરતા પ્રાથમિક પુરાવા મળી આવ્યા હતા અને તેથી સક્ષમ ફોજદારી અદાલતમાં આરોપનામું દાખલ કરવામાં આવ્યું હતું. આરોપી વ્યક્તિ/વ્યક્તિઓ સામે આક્ષેપિત ગુનો માત્ર

સેશન્સ કોર્ટ દ્વારા ચલાવવાપાત્ર હોવાથી, વિદ્વાન મેજિસ્ટ્રેટે કેસ સેશન્સ કોર્ટને કમિટ કર્યો હતો જ્યાં તે સેશન્સ કેસ નં. ૪૬/૨૦૦૯ તરીકે નોંધાયો હતો. આરોપી વ્યક્તિ/વ્યક્તિઓ સામે તહોમતનામું ઘડવામાં આવ્યું હતું. આરોપીએ ગુનો કબૂલ ન કર્યો અને તેમની સામે કેસ ચલાવવામાં આવ્યો હતો.

૪. આરોપ સાબિત કરવા માટે, ફરિયાદપક્ષે ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ ૧૦ સાક્ષીઓની તપાસ કરી છે અને ૧૨ દસ્તાવેજી પુરાવા પણ રજૂ કર્યા છે, જેનું વાદગ્રસ્ત ચુકાદામાં વર્ણન કરવામાં આવ્યું છે.

૫. બંને પક્ષકારોને સાંભળ્યા પછી અને ફરિયાદપક્ષ દ્વારા રજૂ કરાયેલા પુરાવાનું વિશ્લેષણ કર્યા પછી, વિદ્વાન ટ્રાયલ જજે ફરિયાદપક્ષ વાજબી શંકાથી પર કેસ સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ ગયો હોવાનું ઠરાવીને, જે ગુનાઓ માટે તહોમતનામું ઘડવામાં આવ્યું હતું તે ગુનાઓમાંથી આરોપીને નિર્દોષ છોડી મૂક્યો હતો.

૬. અપીલકર્તા – રાજ્ય તરફે વિદ્વાન એ.પી.પી. એ કેસની હકીકતો નિર્દેશ કરી છે અને આ કોર્ટનું ધ્યાન વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ નોંધાયેલા મૌખિક અને દસ્તાવેજી બંને પુરાવાઓ પર દોરતાં રજૂઆત કરી છે કે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ પુરાવાની સાચા અર્થમાં અને પરિપ્રેક્ષ્યમાં મૂલવણી કરવામાં નિષ્ફળ ગઈ છે; અને ટ્રાયલ કોર્ટે આરોપીને નિર્દોષ છોડી મૂકવામાં ભૂલ કરી છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે પુરાવામાં દેખાતા વિરોધાભાસો અને/અથવા

ક્ષતિઓ પર વધુ ભાર આપવો જોઈતો ન હતો અને આરોપીને પ્રશ્નવાળા ગુના સાથે જોડતી કડીઓને મહત્વ આપવું જોઈતું હતું. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ ભૂલભરેલા નિષ્કર્ષ પર આવી છે કે ફરિયાદપક્ષ પોતાનો કેસ સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ ગયો છે. એવી પણ રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે વિદ્વાન જજે જોવું જોઈતું હતું કે રેકર્ડ પર રજૂ કરાયેલા પુરાવા વિશ્વસનીય અને માનવાયોગ્ય છે અને વાજબી શંકાથી પર સાબિત થયું હતું કે આરોપીએ પ્રશ્નવાળો ગુનો કર્યો હતો. તેથી, એવી અરજ કરવામાં આવી છે કે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ રજૂ કરાયેલા પુરાવાની મૂલવણી કરીને આ કોર્ટ આ અપીલ મંજૂર કરે.

૭. તેની સામે, સામાવાળા/આરોપી તરફે વિદ્વાન વકીલે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા વાદગ્રસ્ત ચુકાદાને સમર્થન આપ્યું છે અને રજૂઆત કરી છે કે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે આરોપીને નિર્દોષ છોડી મૂકવામાં કોઈ ભૂલ કરી નથી. ફરિયાદપક્ષ પોતાનો કેસ વાજબી શંકાથી પર સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ ગયો હોવાથી ટ્રાયલ કોર્ટે સંભવિત મત અપનાવ્યો છે. તેથી, વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલા વાદગ્રસ્ત ચુકાદા અને હુકમને બહાલ રાખીને હાલની અપીલ નામંજૂર કરવા માટે અરજ કરેલ છે.

૮. ઉપરોક્ત પૃષ્ઠભૂમિમાં, રેકર્ડ પરના મૌખિક તેમજ દસ્તાવેજી પુરાવાઓ પર સ્વતંત્ર રીતે અને તટસ્થપણે વિચારણા કરતાં અને ટ્રાયલ કોર્ટના વાદગ્રસ્ત ચુકાદા અને હુકમને ધ્યાને લેતાં, નીચેના પાસાંઓ કોર્ટ સમક્ષ મહત્વપૂર્ણ જણાયા છે:

૮.૧ ફરિયાદપક્ષે મૃતક અલ્પાની માતા એટલે કે હેમલતાબેન મનહરભાઈ સોની દ્વારા તારીખ ૧૩.૦૧.૨૦૦૮ ના રોજ દાખલ કરવામાં આવેલી ફરિયાદ પર આધાર રાખ્યો છે. હકીકત એ છે કે બનાવ તારીખ ૧૨.૦૧.૨૦૦૮ ના રોજ ૨૧:૪૫ વાગ્યે બન્યો હતો અને મૃતક અલ્પા તારીખ ૨૭.૦૨.૨૦૦૮ ના રોજ ૧૩:૩૦ વાગ્યે ઈજાઓથી મૃત્યુ પામી હતી.

જો મૃતકની માતા દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી સમગ્ર ફરિયાદને ધ્યાનમાં લેવામાં આવે, તો તેમાં, તેણીએ જણાવ્યું છે કે મૃતકે ફરિયાદીને જાણ કરી હતી કે તે આરોપી સાથે લગ્ન કરવા માંગતી નથી, તેમ છતાં, આરોપી મૃતકને હેરાન કરતો હતો અને આરોપી દ્વારા સતત પજવણીના કારણે, મૃતકે આત્મહત્યા કરી હતી.

૮.૨ ફરિયાદપક્ષનો મુખ્ય આધાર તારીખ ૧૩.૦૧.૨૦૦૮ ના રોજ આંક ૨૮ થી ૨૭ કરાયેલા મરણોન્મુખ નિવેદન (ડાઇંગ ડિક્લેરેશન) પર હતો, જે ૧૧:૨૫ વાગ્યે લેવામાં આવ્યું હતું, જેમાં મૃતકે જણાવ્યું છે કે તેણીને આરોપી સાથે સંબંધ હતો અને છેલ્લા એક મહિનાથી આરોપીના સ્વભાવના કારણે તેમના સંબંધો સારા ન હતા કારણ કે આરોપી તેને ત્રાસ આપતો હતો અને અગાશી પર આવીને મૃતકને ધમકી આપતો હતો; અને મૃતકે તેને જાણ કરી હતી કે તે તેની સાથે લગ્ન કરવા માંગતી નથી, પરંતુ તે તેને હેરાન કરતો હતો; અને તારીખ ૧૨.૦૧.૨૦૦૮ ના રોજ, આરોપી અગાશી પર આવ્યો અને મૃતકને હેરાન કરવા

લાગ્યો, તેથી, તેણીએ પોતાના પર કેરોસીન છાંટ્યું અને પોતાની જાતને સળગાવી દીધી અને ચીસો સાંભળીને મૃતકના કાકા ત્યાં દોડી આવ્યા અને તેણીને હોસ્પિટલ લઈ ગયા.

૮.૩ ફરિયાદપક્ષે મૃતકની માતા એટલે કે ફરિયાદી - હેમલતાબેન મનહરભાઈ સોનીની ફ.સા. ૨ તરીકે, આંક ૧૪ થી તપાસ કરી છે. તે ફરી ગઈ છે (હોસ્ટાઈલ થઈ છે) અને ફરિયાદપક્ષના કેસને સમર્થન આપ્યું નથી. તેણીએ એવું પણ જણાવ્યું છે કે આરોપી અને મૃતક વચ્ચે કોઈ ઝઘડો થયો ન હતો. તેણીએ એવું પણ જણાવ્યું છે કે મૃતકે તેણીને જણાવેલ મૃત્યુનું કારણ સ્ટવ પર રસોઈ બનાવતી વખતે દાઝી જવાથી થયેલી ઈજા હતી.

ઉલટતપાસમાં, તેણીએ એવું પણ જણાવ્યું છે કે તેણીની એક પુત્રી પેરિસમાં સ્થાયી થયેલી હોવાથી, પરિવારના સભ્યો દ્વારા મૃતક પર પેરિસમાં સ્થાયી થવા માટે સતત દબાણ કરવામાં આવતું હતું અને મૃતક ત્યાં જવા માંગતી ન હતી. તેણીએ એવું પણ જણાવ્યું છે કે મૃતક અને આરોપી વચ્ચે કોઈ વિવાદ ન હતો.

૮.૪ ફરિયાદપક્ષે મૃતકની બહેન એટલે કે મનીષાબેન વિનાયક સોનીની ફ.સા. ૮ તરીકે, આંક ૨૫ થી તપાસ કરી છે. તે હોસ્ટાઈલ થઈ ગઈ છે અને ફરિયાદપક્ષના કેસને સમર્થન આપ્યું નથી.

૮.૫ ફરિયાદપક્ષે ડૉ. અરવિંદકુમાર દશરથસિંહની ફ.સા. ૧ તરીકે, આંક ૭

થી તપાસ કરી છે. પોસ્ટમોર્ટમ રિપોર્ટ આંક ૯ થી રજૂ કરવામાં આવ્યો છે. સદર અહેવાલ મુજબ, મૃત્યુનું કારણ દાઝી જવાના કારણે સેપ્ટીસેમિયા છે.

આંક ૨૯ થી રજૂ કરાયેલા પંચનામાના પંચ સાક્ષી, એટલે કે શુક્લા ધનેશભાઈ ઈન્દ્રવદનની ફ.સા. ૭ તરીકે, આંક ૨૪ થી તપાસ કરવામાં આવી છે. તે હોસ્ટાઈલ થઈ ગયો છે અને ફરિયાદપક્ષના કેસને સમર્થન આપ્યું નથી. ઘટનાસ્થળનું પંચનામું આંક ૨૩ થી રજૂ કરવામાં આવ્યું છે અને સદર પંચનામાના સાક્ષી એટલે કે જીતુભાઈ મંગળભાઈ પટેલની ફ.સા. ૬ તરીકે, આંક ૨૨ થી તપાસ કરવામાં આવી છે. બંને સાક્ષીઓ હોસ્ટાઈલ થઈ ગયા છે અને તેઓએ ફરિયાદપક્ષના કેસને સમર્થન આપ્યું નથી. ફરિયાદપક્ષે મંગળભાઈ કશમાભાઈ ચૌધરીની ફ.સા. ૫ તરીકે, આંક ૨૦ થી તપાસ કરી છે, જેઓ તપાસ અધિકારી હતા, જેમણે તપાસ હાથ ધરી હતી. ફરિયાદપક્ષે એકિઝક્યુટિવ મેજિસ્ટ્રેટ મહેન્દ્ર સોલંકીની ફ.સા. ૯ તરીકે તપાસ કરી છે જેમણે આંક ૨૬ થી મરણોન્મુખ નિવેદન લીધું હતું.

૮.૬ જો ફરિયાદપક્ષના સમગ્ર કેસને ધ્યાનમાં લેવામાં આવે, તો મૃતકના પરિવારના સભ્યોએ ફરિયાદપક્ષના કેસને સમર્થન આપ્યું નથી અને હોસ્ટાઈલ થઈ ગયા છે અને એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે જ્યારે તેણીને પૂછવામાં આવ્યું કે ઈજા કેવી રીતે થઈ હતી, ત્યારે તેણીએ જણાવ્યું હતું કે સ્ટવ પરથી દાઝી જવાથી ઈજા થઈ હતી.

૮.૭ તમામ સાક્ષીઓએ જુબાની આપી છે કે મૃતકે તેઓને જાણ કરી હતી કે ‘પ્રાઈમસ’ (સ્ટવ) નો ઉપયોગ કરતી વખતે તે દાઝી ગઈ હતી અને મોટી જવાળાના કારણે તે દાઝી ગઈ હતી. ફરિયાદપક્ષે મરણોન્મુખ નિવેદન પર આધાર રાખવાનો પ્રયાસ કર્યો છે, પરંતુ હકીકત એ રહે છે કે વર્તમાન કેસમાં, સાક્ષીઓએ (પરિવારના સભ્યોએ) જણાવ્યું છે કે મૃતકે પોતે તેઓને જાણ કરી હતી કે સ્ટવનો ઉપયોગ કરતી વખતે તે દાઝી ગઈ હતી અને તેથી, બહુવિધ મરણોન્મુખ નિવેદનો એટલે કે પરિવારના સભ્યો સમક્ષ અને એક એકિઝક્યુટિવ મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષનું નિવેદન એકબીજાથી જુદા પડે છે. જો એકિઝક્યુટિવ મેજિસ્ટ્રેટ એટલે કે મહેન્દ્રસિંહ વજેસિંહ સોલંકી, જેઓની ફ.સા. ૯ તરીકે, આંક ૨૬ થી તપાસ કરવામાં આવી છે, તેમના દ્વારા લેવામાં આવેલા મરણોન્મુખ નિવેદનને ધ્યાનમાં લેવામાં આવે, તો સદર મરણોન્મુખ નિવેદન એ હકીકત વિશે મૌન છે કે મૃતકના ભાનમાં હોવા અંગે ડૉક્ટર પાસેથી અલગ પ્રમાણપત્ર લેવામાં આવ્યું નથી.

જો આંક ૨૭ થી ૨૪ કરાયેલી પોલીસ યાદીને ધ્યાનમાં લેવામાં આવે, તો તેમાં ડૉક્ટર દ્વારા કરવામાં આવેલ શેરો છે જેમાં જણાવાયું છે કે દર્દી ભાનમાં છે અને તારીખ ૧૩.૦૧.૨૦૦૮ ના રોજ ૧૦:૩૦ વાગ્યે નિવેદન આપવા સક્ષમ છે અને સદર વિધાનની બરાબર ઉપર, સદર ડૉક્ટરે ફરીથી શેરો કર્યો છે કે દર્દી બેભાન છે, અને નિવેદન આપવા અસમર્થ છે અને સદર શેરાનો સમય ૧૨:૧૦ વાગ્યાનો દર્શાવેલ છે. તેથી, ભલે ડૉક્ટરે સવારે ૧૦:૩૦ વાગ્યે અભિપ્રાય આપ્યો હતો કે દર્દી ભાનમાં છે અને મરણોન્મુખ નિવેદન ૧૧:૨૫ વાગ્યે લેવામાં આવ્યું

છે અને તે ૧૧:૪૫ વાગ્યે સમાપ્ત થયું છે, પરંતુ એકિઝક્યુટિવ મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા મરણોન્મુખ નિવેદનમાં અને/અથવા તેમની જુબાનીમાં એવું કોઈ નિવેદન નથી અને/અથવા દર્દી મરણોન્મુખ નિવેદન આપવા માટે ભાનવાળી સ્થિતિમાં હતી તે દર્શાવતું કોઈ તબીબી પ્રમાણપત્ર નથી. વર્તમાન કેસમાં, ન તો કોઈ નિવેદન છે કે ન તો ફરિયાદપક્ષે સાબિત કર્યું છે કે મરણોન્મુખ નિવેદન આપતી વખતે, મૃતક નિવેદન આપવા માટે સભાન મનની સ્થિતિમાં હતી. સદર સાક્ષી એટલે કે એકિઝક્યુટિવ મેજિસ્ટ્રેટે પણ પોતાની જુબાનીમાં જણાવ્યું છે કે જ્યારે તેઓ હોસ્પિટલ છોડીને ગયા ત્યારે ત્યાં બે-ત્રણ વ્યક્તિઓ હાજર હતા; અને તેઓએ દર્દીની સભાન સ્થિતિ અંગે ડૉક્ટર પાસેથી અલગ પ્રમાણપત્ર મેળવ્યું ન હતું. તેથી, વિદ્વાન સેશન્સ કોર્ટે પણ મરણોન્મુખ નિવેદન પર આધાર ન રાખીને યોગ્ય કર્યું છે.

૯.૧ રેકર્ડ પરના પુરાવા અને ઉપર દર્શાવ્યા મુજબ ફરિયાદપક્ષ તરફથી થયેલી સ્પષ્ટ ક્ષતિ શંકાને કોઈ સ્થાન આપતી નથી કે ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા પસાર કરાયેલો હુકમ કાયદા મુજબનો છે. ટ્રાયલ કોર્ટે યોગ્ય રીતે ઠરાવ્યું છે કે આરોપીએ વર્તન અથવા બોલાયેલા શબ્દો દ્વારા, પ્રત્યક્ષ કે પરોક્ષ રીતે, વાસ્તવમાં મૃતકને એવી રીતે દુષ્પ્રેરણા આપી અને ઉશ્કેરી કે જેનાથી મૃતક પાસે આત્મહત્યા કરવા સિવાય અન્ય કોઈ વિકલ્પ ન બચ્યો હોય તે સાબિત કરવા માટે રેકર્ડ પર કોઈ સકારાત્મક પુરાવો ન હતો. વર્તમાન કેસમાં, ફરિયાદપક્ષ દુષ્પ્રેરણાનો ગુનો કરવા માટે આરોપીનો સ્પષ્ટ આશય સાબિત કરવામાં પણ અસમર્થ રહ્યો છે.

આરોપીના કૃત્ય અને આત્મહત્યા કરવાના મૃતકના નિર્ણય વચ્ચે કોઈ ગાઢ સંબંધ પણ નથી. સદર હકીકતને ધ્યાને લેતાં, ફરિયાદપક્ષ એ સાબિત કરવામાં અસમર્થ રહ્યો છે કે આરોપીએ મૃતકને આત્મહત્યા કરવા માટે પ્રેરિત કરી હતી.

૯.૨ ફરિયાદપક્ષે સાબિત કર્યું નથી કે દુષ્પ્રેરણાનો ગુનો કરવા માટે કોઈ સ્પષ્ટ આશય હતો. ફરિયાદપક્ષે એ પણ સાબિત કર્યું નથી કે આરોપીએ શબ્દો કે અપમાનો દ્વારા મૃતકને ઉત્તેજિત કરવા અને/અથવા ઉશ્કેરવા આગળ વધ્યા હતા અને આરોપીનો ઇરાદો મૃતકને આત્મહત્યા કરીને જીવન ટૂંકાવવા પ્રેરવાનો હતો. ફરિયાદપક્ષ ઉશ્કેરણી અને આત્મહત્યા વચ્ચેનો સીધો સંબંધ પણ સાબિત કરવામાં સક્ષમ રહ્યો નથી. ફરિયાદપક્ષ આત્મહત્યા કરવા માટે પ્રત્યક્ષ કે પરોક્ષ ઉશ્કેરણીનું કૃત્ય સાબિત કરવામાં પણ અસમર્થ રહ્યો છે. ફરિયાદપક્ષ બનાવના સમયની નજીક આરોપી તરફથી કોઈ સકારાત્મક પગલાં વિના માત્ર પજવણીના આક્ષેપ દ્વારા એ સાબિત કરવામાં પણ અસમર્થ રહ્યો છે કે જેના કારણે મૃતક આત્મહત્યા કરવા પ્રેરાઈ અને મજબૂર થઈ.

૯.૩ હાલનો મામલો એ બાબત પર આધાર રાખે છે કે શું આરોપીને આભારી વર્તન આત્મહત્યાની દુષ્પ્રેરણાની કાનૂની મર્યાદાને સંતોષે છે. તેથી, સમગ્ર રીતે વાંચતાં, એવું કહી શકાય કે માત્ર આત્મહત્યાની ઘટના આપમેળે સદર કલમની કઠોરતાને લાગુ કરતી નથી. ઇન્ડિયન પીનલ કોડની કલમ ૩૦૬ હેઠળના દંડાત્મક પરિણામો ત્યારે ઉદ્ભવે છે જ્યારે ફરિયાદપક્ષ એ સ્થાપિત કરવામાં સક્ષમ બને કે આરોપીએ દુષ્પ્રેરણા આપી હતી અને તે આત્મહત્યાને

ઉશ્કેરવામાં અથવા સુગમ બનાવવામાં તેની ભૂમિકા હતી. તેથી, આ જોડિયા કસોટીના તફાવતને ધ્યાનમાં રાખવો જરૂરી છે.

૯.૪ ફોજદારી ન્યાયશાસ્ત્રમાં સમજ્યા મુજબ દુષ્પ્રેરણા, એ કોઈ વ્યાપક નૈતિક અભિવ્યક્તિ નથી પરંતુ ચોક્કસ વૈધાનિક અર્થનો શબ્દ છે. આઈપીસી કલમ ૧૦૭ તેની રૂપરેખા દર્શાવે છે: ઉશ્કેરણી, ષડયંત્ર, અથવા ઇરાદાપૂર્વકની સહાય. આ દરેક રીતો સક્રિય સંડોવણીની પૂર્વધારણા કરે છે. કાયદો કેટલાક કેસો સિવાય નિષ્ક્રિયતાને શિક્ષા કરતો નથી, તે પ્રતિબંધિત કૃત્યના ઇરાદાપૂર્વકના પ્રોત્સાહન અથવા સકારાત્મક સુવિધાને શિક્ષા કરે છે.

૯.૫ તેથી મૃતક નાખુશ, વ્યથિત અથવા અપ્રિય વર્તનનો ભોગ બની હતી તે દર્શાવવું પૂરતું નથી. માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા વિકસાવવામાં આવેલા ન્યાયશાસ્ત્રએ સતત ભારપૂર્વક જણાવ્યું છે કે નિયમિત ઘરેલું મતભેદો, જીવનસાથીઓ વચ્ચેની શંકા, અથવા પજવણીના બનાવો આપમેળે (ઇપ્સો ફેક્ટો) ઉશ્કેરણી સમાન બનતા નથી. આ કલમની કઠોરતા માત્ર ત્યારે જ હસ્તક્ષેપ કરે છે જ્યારે ગુનાહિત માનસિક સ્થિતિ (મેન્સ રિયા) અને આરોપીના વર્તન તથા આત્મહત્યા કરવાના મૃતકના નિર્ણય વચ્ચે સીધા કારણભૂત સંબંધના સ્પષ્ટ પુરાવા હોય.

૯.૬ ઉશ્કેરણીના ખ્યાલ માટે માત્ર ઠપકો અથવા આરોપ કરતાં કંઈક વધુ જરૂરી છે. તે સક્રિય સૂચન, ઉશ્કેરણી, અથવા એવી તીવ્રતાના વર્તનનો અર્થ

દર્શાવે છે કે જે ભોગ બનનારના મન પર અસર કરે અને તેને આ સખત અને કમનસીબ પગલું ભરવા તરફ ધકેલે. તેથી, ફરિયાદપક્ષે કાં તો મૃતકને આત્મહત્યા તરફ દોરી જવાનો ઇરાદાપૂર્વકનો આશય અથવા પ્રશ્નવાળું વર્તન તે પરિણામ લાવવાની સંભાવના ધરાવતું હોવાનું જ્ઞાન દર્શાવવું જ જોઈએ. એટલી જ અનિવાર્ય નિકટતાની જરૂરિયાત છે. કાયદો ફરિયાદ કરાચેલા કૃત્યો અને આત્મહત્યા વચ્ચે જીવંત અને તાત્કાલિક સંબંધનો આગ્રહ રાખે છે. દૂરનો અથવા સામાન્યકૃત આક્ષેપ અપૂરતો છે. એવો પુરાવો હોવો જોઈએ કે જે દર્શાવે કે આરોપી એવા વર્તનમાં સંડોવાયેલો હતો જે સમય અને અસરમાં આત્મહત્યા સાથે એટલો ગાઢ રીતે જોડાયેલો હતો કે તેને જીવલેણ કૃત્ય શરૂ કરવા માટે વાજબી રીતે કહી શકાય.

૯.૭ આત્મહત્યાના તરત જ પહેલાં ઉશ્કેરણી તરીકે અર્થઘટન કરી શકાય તેવા કોઈ નિકટવર્તી કૃત્યને દર્શાવતી કોઈ સામગ્રી રેકર્ડ પર લાવવામાં આવી નથી. ન તો ઇરાદાપૂર્વકની સહાય સમાન કોઈ સકારાત્મક કૃત્યનો પુરાવો છે. દુષ્પ્રેરણાના આવશ્યક ઘટકો - એટલે કે, સક્રિય અથવા નિકટવર્તી વર્તન સાથે જોડાયેલી ગુનાહિત માનસિક સ્થિતિ - સ્થાપિત થયા નથી.

૯.૮ પુરાવાના એકંદર મૂલ્યાંકન પર, ફરિયાદપક્ષ આઈપીસી કલમ ૩૦૬ હેઠળ દોષિત ઠરાવવા માટે જરૂરી પાયાના તત્વોનું અસ્તિત્વ દર્શાવવામાં નિષ્ફળ ગયો છે.

૧૦. મહેન્દ્ર કે.સી. વિ. કાર્ણટક રાજ્ય અને અન્ય, [(૨૦૨૨) ૨ એસ.સી.સી. ૧૨૮] ના કેસમાં, માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે દુષ્પ્રેરણાનો સાર કોઈ વ્યક્તિને કોઈ કામ કરવા માટે ઉશ્કેરવામાં અથવા કોઈ કૃત્ય અથવા ગેરકાયદેસર લોપ દ્વારા તે કામ ઇરાદાપૂર્વક કરવામાં રહેલો છે. ઉશ્કેરણી એ “એક કૃત્ય” કરવા માટે પ્રેરિત કરવું, આગળ ધકેલવું, પ્રોત્સાહિત કરવું, ઉશ્કેરવું અથવા ઉત્તેજિત કરવું છે. ઉશ્કેરણીની જરૂરિયાત સંતોષવા માટે જો કે તે અસર માટે વાસ્તવિક શબ્દો વાપરવા જરૂરી નથી અથવા ઉશ્કેરણી જે બનાવે છે તે આવશ્યકપણે અને ખાસ કરીને પરિણામ સૂચવતું હોવું જોઈએ. તેમ છતાં પરિણામ લાવવાની વાજબી નિશ્ચિતતા સ્પષ્ટ કરવામાં સક્ષમ હોવી જોઈએ. વાસ્તવમાં પરિણામો લાવવાના ઇરાદા વિના ક્રોધાવેશમાં કે લાગણીના આવેશમાં બોલાયેલો શબ્દ ઉશ્કેરણી કહી શકાય નહીં.

૧૦.૧ મહેન્દ્ર અવાસે વિ. મધ્યપ્રદેશ રાજ્ય, ૨૦૨૫ (૧) ક્રાઈમ્સ ૩૪૭ (એસ.સી.) ના કેસમાં, આત્મહત્યાની દુષ્પ્રેરણાના સંબંધમાં અવલોકનો કરવામાં આવ્યા છે. એવું ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે કેસને આઈપીસી કલમ ૩૦૬ ના દાયરામાં લાવવા માટે, આત્મહત્યાનો કેસ હોવો જોઈએ અને સદર ગુનો કરવામાં, જે વ્યક્તિએ આત્મહત્યાના ગુનામાં દુષ્પ્રેરણા આપી હોવાનું કહેવાય છે તેણે ઉશ્કેરણીના કૃત્ય દ્વારા અથવા આત્મહત્યાનું કૃત્ય સરળ બનાવવા માટે ચોક્કસ કૃત્ય કરીને સક્રિય ભૂમિકા ભજવી હોવી જોઈએ. એવું વધુમાં અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે કે આઈપીસી કલમ ૩૦૬ હેઠળ દોષિત ઠરાવી શકાય તે પહેલાં સદર

ગુનાના આરોપી વ્યક્તિ દ્વારા દુષ્પ્રેરણાનું કૃત્ય ફરિયાદપક્ષ દ્વારા સાબિત અને સ્થાપિત થવું જોઈએ. એવું વધુમાં અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે કે ઉશ્કેરણીની જરૂરિયાત સંતોષવા માટે, આરોપીએ પોતાના કૃત્ય અથવા લોપ દ્વારા અથવા વર્તનના સતત સિલસિલા દ્વારા એવા સંજોગો ઊભા કર્યા હોવા જોઈએ કે મૃતક પાસે આત્મહત્યા કરવા સિવાય અન્ય કોઈ વિકલ્પ ન રહ્યો હોય.

૧૦.૨ અમલેન્દુ પાલ ઉર્ફે ઝંટુ વિરુદ્ધ પશ્ચિમ બંગાળ રાજ્ય, (૨૦૧૦) ૧ એસ.સી.સી. ૭૦૭ ના કેસમાં, એવું ઠરાવવામાં આવ્યું છે કે આત્મહત્યાની કથિત દુષ્પ્રેરણાના કેસમાં, આત્મહત્યા કરવા માટે પ્રત્યક્ષ કે પરોક્ષ ઉશ્કેરણીના કૃત્ય(કૃત્યો) નો પુરાવો હોવો જોઈએ. બનાવના સમયની નજીક આરોપી તરફથી કોઈ સકારાત્મક પગલાં વિના માત્ર પજવણીના આક્ષેપ પર કે જેના કારણે મૃતક આત્મહત્યા કરવા પ્રેરાઈ અથવા મજબૂર થઈ, આઈપીસી કલમ ૩૦૬ ની રૂએ દોષિત ઠરાવવું ટકી શકે નહીં.

૧૦.૩ રાજેશ વિ. હરિયાણા રાજ્ય, (૨૦૨૦) ૧૫ એસ.સી.સી. ૩૫૮ ના કેસમાં, આઈપીસી ની કલમો ૩૦૬ અને ૧૦૭ ની જોગવાઈઓ પર વિચારણા કર્યા પછી, કોર્ટે ઠરાવ્યું કે બનાવના સમયની નજીક આરોપી તરફથી કોઈ સકારાત્મક પગલાં વિના માત્ર પજવણીના આક્ષેપ પર આઈપીસી કલમ ૩૦૬ હેઠળ દોષિત ઠરાવવું ટકી શકે નહીં કે જેના કારણે વ્યક્તિ આત્મહત્યા કરવા મજબૂર થઈ હોય.

૧૦.૪ અમુધા વિ. રાજ્ય, ૨૦૨૪ આઈ.એન.એસ.સી. ૨૪૪ ના કેસમાં, એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે જે તારીખે મૃતકે આત્મહત્યા કરી તે તારીખની નજીક આરોપી તરફથી ઉશ્કેરણીનું કૃત્ય હોવું જોઈએ. આક્ષેપિત કૃત્ય માત્ર આત્મહત્યાના સમયની નજીકનું હોવું જોઈએ એટલું જ નહીં પરંતુ એવા સ્વરૂપનું પણ હોવું જોઈએ કે મૃતક પાસે આત્મહત્યા કરવાનું આત્યંતિક પગલું ભરવા સિવાય અન્ય કોઈ વિકલ્પ ન રહ્યો હોય.

૧૧. વધુમાં, વિદ્વાન એ.પી.પી. આ બાબતમાં વિપરીત મત લેવા માટે કોઈ પુરાવો દર્શાવવાની સ્થિતિમાં નથી અથવા નીચેની અદાલતનો અભિગમ કોઈ સ્પષ્ટ ગેરકાયદેસરતાથી દૂષિત છે અથવા નિર્ણય વિકૃત છે અથવા નીચેની અદાલતે રેકર્ડ પરના મહત્વપૂર્ણ પુરાવાની અવગણના કરી છે તેવું દર્શાવવાની સ્થિતિમાં નથી. બાબતના ઉપરોક્ત પરિપ્રેક્ષ્યમાં, આ કોર્ટનો સુવિચારિત અભિપ્રાય છે કે નીચેની અદાલત વાદગ્રસ્ત ચુકાદો અને હુકમ પસાર કરવામાં સંપૂર્ણપણે વાજબી હતી.

૧૨. વાદગ્રસ્ત ચુકાદાને ધ્યાને લેતાં, ટ્રાયલ કોર્ટે નોંધ્યું છે કે આરોપીને બનાવ સાથે જોડતો કોઈ સીધો પુરાવો ન હતો અને ફરિયાદપક્ષના સાક્ષીઓની જુબાનીઓમાં વિરોધાભાસ છે. સીધા પુરાવાના અભાવે, આરોપીઓ ગુનામાં સંડોવાયેલા છે તે સાબિત થઈ શકતું નથી. વધુમાં, બનાવ પાછળનો આરોપીઓનો હેતુ સ્થાપિત થયો નથી. ટ્રાયલ કોર્ટે રેકર્ડ પરના તમામ પુરાવાઓને યોગ્ય રીતે ધ્યાનમાં લીધા છે અને વાદગ્રસ્ત ચુકાદો પસાર કર્યો છે.

ટ્રાયલ કોર્ટે રેકર્ડ પરની હકીકતો અને પુરાવાઓનું યોગ્ય મૂલ્યાંકન કર્યું છે.

૧૩. એ પણ એક સ્થાપિત કાનૂની સ્થિતિ છે કે નિર્દોષ છૂટકારાની અપીલમાં, જ્યારે નીચેની અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલા કારણો વાજબી અને યોગ્ય જણાય, ત્યારે એપેલેટ અદાલતે ચુકાદો ફરીથી લખવાની અથવા નવા કારણો આપવાની જરૂર નથી. આપો સિદ્ધાંત સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા કર્ણાટક રાજ્ય વિ. હેમારેડ્ડી, એ.આઈ.આર. ૧૯૮૧ એસ.સી. ૧૪૧૭ માં નોંધાયેલ કેસમાં નક્કી કરવામાં આવ્યો છે જેમાં નીચે મુજબ ઠરાવવામાં આવ્યું છે:

“... આ અદાલતે ગિરિજા નંદિની દેવી વિ. બિજેન્દ્ર નંદિની ચૌધરી (૧૯૬૭) ૧ એસ.સી.આર. ૯૩: (એ.આઈ.આર. ૧૯૬૭ એસ.સી. ૧૧૨૪) માં અવલોકન કર્યું છે કે જ્યારે એપેલેટ અદાલત પુરાવા પર ટ્રાયલ કોર્ટના મત સાથે સંમત થાય ત્યારે પુરાવાના વર્ણનનું પુનરાવર્તન કરવું અથવા ટ્રાયલ કોર્ટે આપેલા કારણોનો પુનરોચ્ચાર કરવો એ એપેલેટ અદાલતની ફરજ નથી, જે કોર્ટના નિર્ણય સામે અપીલ કરવામાં આવી છે તે કોર્ટે આપેલા કારણો સાથે સામાન્ય સંમતિ દર્શાવવી તે સામાન્ય રીતે પર્યાપ્ત રહેશે.”

૧૪. આમ, જો એપેલેટ અદાલત નીચેની અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલા કારણો અને અભિપ્રાય સાથે સંમત થાય, તો પુરાવાની લંબાણપૂર્વક ચર્ચા કરવી જરૂરી નથી.

૧૫. રામ કુમાર વિ. હરિયાણા રાજ્ય, એ.આઈ.આર. ૧૯૯૫ એસ.સી.
૨૮૦ માં નોંધાયેલા કેસમાં, સુપ્રીમ કોર્ટે નીચે મુજબ ઠરાવ્યું છે:

“સી.આર.પી.સી. ની કલમો ૩૭૮ અને ૩૭૯ હેઠળ પુરાવાનું પુનઃમૂલ્યાંકન કરવાની અને પોતાના તારણો પર પહોંચવાની નિર્દોષ છૂટકારાના હુકમ સામેની અપીલમાં હાઈકોર્ટની સત્તાઓ દોષિત ઠરાવવાના હુકમ સામેની કોઈપણ અપીલ જેટલી જ વ્યાપક છે. પરંતુ વિવેકબુદ્ધિના નિયમ તરીકે, તે ઈચ્છનીય છે કે હાઈકોર્ટે સાક્ષીની વિશ્વસનીયતા, આરોપીની તરફેણમાં નિર્દોષતાની પૂર્વધારણા, કોઈપણ શંકાના લાભનો આરોપીનો અધિકાર અને સાક્ષીને રૂબરૂ જોવાનો લાભ મેળવનાર ન્યાયાધીશ દ્વારા તારવવામાં આવેલા હકીકતના તારણને વાજબી ઠેરવવામાં એપેલેટ કોર્ટની સાવચેતી અંગે ટ્રાયલ કોર્ટના મતને યોગ્ય વજન અને વિચારણા આપવી જોઈએ. આ સ્થાપિત કાયદો છે કે જો મુખ્ય કારણો કે જેના પર નીચલી અદાલતે આરોપીને નિર્દોષ છોડી મૂકવાનો પોતાનો હુકમ આધારિત રાખ્યો છે તે વાજબી અને વિશ્વસનીય હોય, અને તે સંપૂર્ણપણે અને અસરકારક રીતે રદિયો આપી શકાય તેવા કે નકારી શકાય તેવા ન હોય, તો હાઈકોર્ટે નિર્દોષ છૂટકારાના હુકમમાં ખલેલ પહોંચાડવી જોઈએ નહીં.”

૧૬. રાજેશ સિંહ અને અન્ય વિ. ઉત્તર પ્રદેશ રાજ્ય (૨૦૧૧) ૧૧
એસ.સી.સી. ૪૪૪ માં નોંધાયેલા કેસમાં અને ભૈયાંમિયાં ઉર્ફે જરદાર ખાન અને

અન્ય વિ. મધ્યપ્રદેશ રાજ્ય (૨૦૧૧) ૬ એસ.સી.સી. ૩૯૪ માં નોંધાયેલા કેસમાં માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટે અવલોકન કર્યા મુજબ, નિર્દોષ છૂટકારાના ચુકાદા સાથે કામ કરતી વખતે, જ્યાં સુધી ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા અપાયેલા કારણો વિકૃત ન જણાય ત્યાં સુધી નિર્દોષ છૂટકારો ઉલટાવી શકાય નહીં. એવું વધુમાં અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે કે આવી અપીલમાં હાઈકોર્ટની દખલગીરી કંઈક અંશે મર્યાદિત છે અને જો ટ્રાયલ કોર્ટે લીધેલો મત પુરાવા પર સંભવિત હોય, તો હાઈકોર્ટે પોતાના હાથ રોકી રાખવા જોઈએ અને જો તે પોતે ટ્રાયલ કોર્ટ હોત તો તેણે કદાચ અલગ મત અપનાવ્યો હોત તેવી માન્યતામાં આ મામલામાં હસ્તક્ષેપ કરવો જોઈએ નહીં.

૧૭. ચંદ્રપ્પા વિ. કર્ણાટક રાજ્ય, (૨૦૦૭) ૪ એસ.સી.સી. ૪૧૫ માં નોંધાયેલા કેસમાં, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે:

“૪૨. ઉપરોક્ત નિર્ણયો પરથી, અમારા સુવિચારિત મતે, નિર્દોષ છૂટકારાના હુકમ સામેની અપીલ સાથે કામ કરતી વખતે એપેલેટ અદાલતની સત્તાઓ અંગે નીચેના સામાન્ય સિદ્ધાંતો ઉદ્ભવે છે:

(૧) એપેલેટ અદાલત પાસે જે પુરાવા પર નિર્દોષ છૂટકારાનો હુકમ આધારિત છે તેની સમીક્ષા કરવાની, પુનઃમૂલ્યાંકન કરવાની અને પુનઃવિચારણા કરવાની સંપૂર્ણ સત્તા છે.

(૨) ક્રિમિનલ પ્રોસિજર કોડ, ૧૯૭૩ આવી સત્તાના ઉપયોગ પર કોઈ મર્યાદા, પ્રતિબંધ અથવા શરત મૂકતો નથી અને એપેલેટ અદાલત તેની

સમક્ષના પુરાવા પર, હકીકતના અને કાયદાના બંને પ્રશ્નો પર પોતાના નિષ્કર્ષ પર પહોંચી શકે છે.

(૩) વિવિધ અભિવ્યક્તિઓ, જેમ કે, “મજબૂત અને અનિવાર્ય કારણો”, “સારા અને પૂરતા આધારો”, “ખૂબ જ મજબૂત સંજોગો”, “વિકૃત નિષ્કર્ષો”, “સ્પષ્ટ ભૂલો”, વગેરેનો હેતુ નિર્દોષ છૂટકારા સામેની અપીલમાં એપેલેટ અદાલતની વ્યાપક સત્તાઓને મર્યાદિત કરવાનો નથી. આવા શબ્દપ્રયોગો પુરાવાની સમીક્ષા કરવાની અને પોતાના નિષ્કર્ષ પર આવવાની અદાલતની સત્તાને મર્યાદિત કરવા કરતાં નિર્દોષ છૂટકારામાં હસ્તક્ષેપ કરવા માટે એપેલેટ અદાલતની અનિચ્છા પર ભાર મૂકવા માટે “ભાષાકીય અલંકારો” ના સ્વરૂપમાં વધુ છે.

(૪) એપેલેટ અદાલતે, જો કે, ધ્યાનમાં રાખવું જોઈએ કે નિર્દોષ છૂટકારાના કેસમાં, આરોપીની તરફેણમાં બમણી પૂર્વધારણા છે. પ્રથમ, ફોજદારી ન્યાયશાસ્ત્રના મૂળભૂત સિદ્ધાંત હેઠળ નિર્દોષતાની પૂર્વધારણા તેને ઉપલબ્ધ છે કે દરેક વ્યક્તિ જ્યાં સુધી સક્ષમ કાયદાની અદાલત દ્વારા દોષિત સાબિત ન થાય ત્યાં સુધી નિર્દોષ માનવામાં આવશે. બીજું, આરોપીએ પોતાનો નિર્દોષ છૂટકારો મેળવ્યો હોવાથી, તેની નિર્દોષતાની પૂર્વધારણા ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા વધુ પુષ્ટિ પામે છે, પુનઃપુષ્ટિ પામે છે અને મજબૂત બને છે.

(૫) જો રેકર્ડ પરના પુરાવાના આધારે બે વાજબી નિષ્કર્ષ શક્ય હોય, તો એપેલેટ અદાલતે ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા નોંધવામાં આવેલા નિર્દોષ છૂટકારાના તારણમાં ખલેલ પહોંચાડવી જોઈએ નહીં.”

૧૮. માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે, તાજેતરના નિર્ણયમાં, કોન્સ્ટેબલ ૯૦૭ સુરેન્દ્ર સિંહ અને અન્ય વિ. ઉત્તરાખંડ રાજ્ય (૨૦૨૫) ૫ એસ.સી.સી. ૪૩૩ માં નોંધાયેલા કેસમાં, ફકરા ૨૪ માં નીચે મુજબ ઠરાવ્યું છે:

“૨૪. આમ જોઈ શકાય છે કે આ એક સ્થાપિત કાનૂની સ્થિતિ છે કે વિદ્વાન ટ્રાયલ જજ દ્વારા નોંધવામાં આવેલા નિર્દોષ છૂટકારાના તારણમાં હાઈકોર્ટ દ્વારા હસ્તક્ષેપ માત્ર ત્યારે જ વાજબી ગણાશે જો નિર્દોષ છૂટકારાનો ચુકાદો સ્પષ્ટ વિકૃતિથી પીડાતો હોય; કે તે રેકર્ડ પરના મહત્વપૂર્ણ પુરાવાને ખોટી રીતે વાંચવા/ધ્યાનમાં લેવાના લોપ પર આધારિત હોય; અને રેકર્ડ પર ઉપલબ્ધ પુરાવા પરથી કોઈ બે વાજબી મંતવ્યો શક્ય ન હોય અને માત્ર આરોપીના દોષ સાથે સુસંગત મત જ શક્ય હોય.”

૧૯. કેસની ઉપરોક્ત હકીકતો અને સંજોગો તથા કોડ ઓફ ક્રિમિનલ પ્રોસિજર, ૧૯૭૩ ની કલમ ૩૭૮ હેઠળની અપીલના વ્યાપ પર વિચારણા કરતી વખતે માનનીય સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા નક્કી કરાયેલા કાયદાને ધ્યાનમાં લેતાં નિર્દોષ છૂટકારાના વાદગ્રસ્ત ચુકાદા અને હુકમમાં હસ્તક્ષેપ કરવા માટે કોઈ કેસ બનતો

નથી.

૨૦. કેસની ઉપરોક્ત હકીકતો અને સંજોગોને ધ્યાને લેતાં, સમગ્ર પુરાવાની મારી કાળજીપૂર્વકની પુનઃમૂલવણી પર, મને જણાયું છે કે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા નોંધવામાં આવેલા હકીકતના તારણોમાં કોઈ ક્ષતિ કે અનિયમિતતા નથી અને સંજોગોમાં, વાદ્યસ્ત ચુકાદામાં દર્શાવેલા વિસ્તૃત કારણોસર વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે સામાવાળા/આરોપીને યોગ્ય રીતે નિર્દોષ છોડી મૂક્યો છે અને હું પણ નિર્દોષ છૂટકારા તરફ દોરી જતા વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટના મત/તારણને સમર્થન આપું છું.

૨૧. ઉપરોક્ત બાબતને ધ્યાને લેતાં અને ઉપર જણાવેલા કારણોસર, હાલની ક્રિમિનલ અપીલ નિષ્ફળ જાય છે અને તે નામંજૂર થવાને પાત્ર છે અને તદનુસાર, **નામંજૂર** કરવામાં આવે છે. રેકર્ડ અને કાર્યવાહી (આર એન્ડ પી) સંબંધિત ટ્રાયલ કોર્ટને તુરંત પરત મોકલવી.

(સંજીવ જે. ઠાકર, ન્યાયમૂર્તિ)

This judgment has been translated using an AI-assisted translation tool.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her

language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====